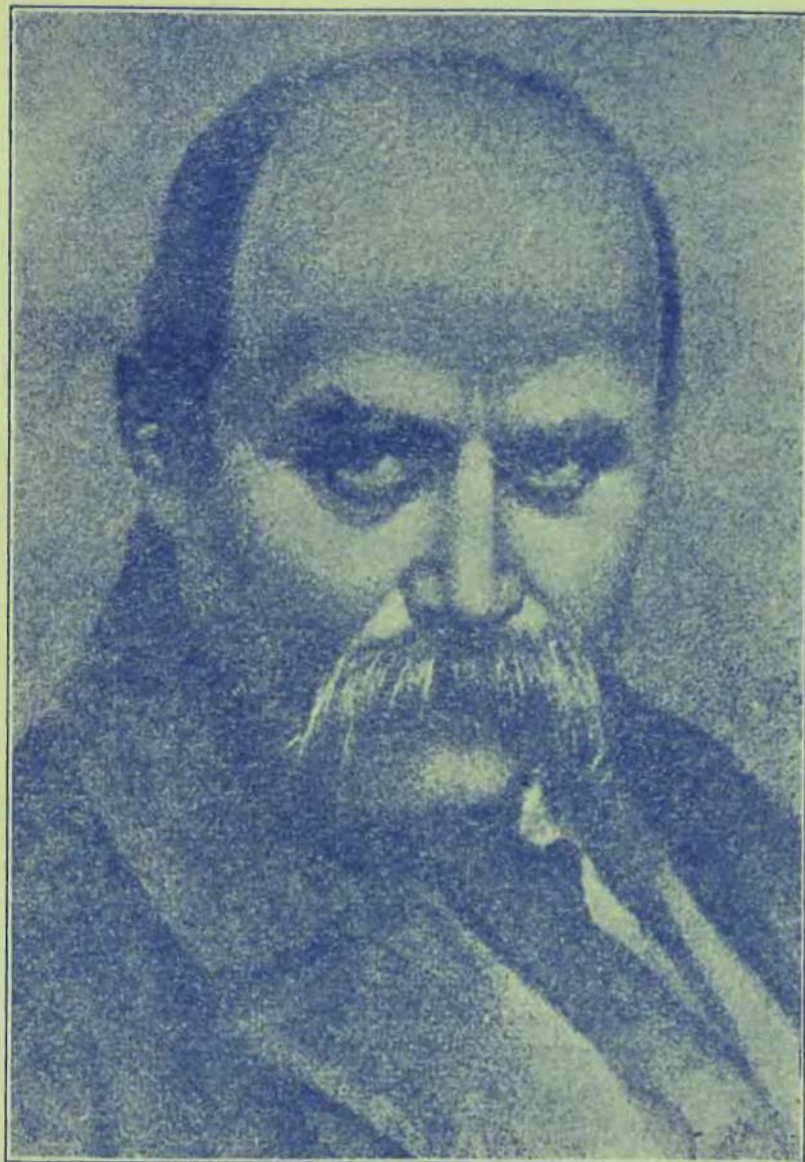

УКРАЇНСЬКИЙ

НЕЗАБУТНИЙ НІКОЛИ

ТАРАС ШЕВЧЕНКО

Будеш Батьку панувати,
поки живуть люди.
Поки з неба сонце сяє,
Тебе не забудуть.

П
І
О
Н
І
Р

Український Піонер

РІК I.

ЕДМОНТОН, АЛБЕРТА, БЕРЕЗЕНЬ, 1955

ЧИСЛО 2.

У 141 річницю народин Тараса Шевченка

Коли вмирає звичайна людина, найменше колісце в біліоновій людській громаді, пам'ять про неї не живе довго. Як камінь, кинутий у плесо спокійної води, розливає по собі колеса, зразу сильні й ясно зазначені, а дедалі слабші й зникаючі, так і спогади про померлого затираються у пам'яті сучасників, що б врешті безслідно загинути. Навіть у пам'яті дітей покійника гіркий біль по втраті батька помалу гоїться, спогади про нього затирає час, а він сам вмирає вдруге у серці своїх, уже немолдих дітей.

Та не так воно буває з людьми, що своїм таланом, на такій чи іншій ділянці людської культури, залишили по собі нестерті сліди. Вони, оті ясні світла в темному поході людських поколінь, переборюють темноту смерті і силою свого духа сильніше впливають на далеких потомків, ніж на невелике нераз коло своїх сучасників.

Коли під таким кутом дивитися на найбільшого українського поета всіх часів, Тараса Шевченка, то неважко усвідомити собі одну незаперечену правду. Сьогодні, 94 років від смерті, Тарас Шевченко глибше й повніше живе у збірному серці українського народу, ніж жив Він тоді, коли 100 років тому творив свого безсмертного Кобзаря.

Українські піоніри в Канаді, що від десятиків років живуть поза Україною, нераз мали нагоду читати і слухати про порівняння Тараса Шевченка із славетним шотляндським поетом Робертом Біирнсом. В англійській пресі нераз читаємо про незвичайний культ цього поета серед його земляків, що щороку вшановують його пам'ять бенкетами й промовами, споживаючи при цьому свою національну страву "garlic". Проте вплив Роберта Борнса на шотляндців аж ніяк не можна рівняти до того впливу, яким з непослабленою силою віщається найбільший поет України. Коли Біирнс живе серед своїх земляків виключно, як явище культурного й сентиментального порядку, як джерело естетичної насолоди, то Шевченко крім цього є і політичним фактором першого рядного значення. Своїми творами, напоєними по береги містичною любов'ю до рідного краю, Він, як старозавітній пророк, постійно кличе

українців, в Україні й поза Україною суших, до боротьби за волю, за ідеали великого, але все ще поневоленого народу:

Поховайте та вставайте,
Кайдани порвіте
І вражою злою кров'ю
Волю окропіте!

Які відомі, але ніколи незабутні слова, як і ніколи незабутній їх Автор, у віках безсмертний Тарас Шевченко!

Ю. Г.

ЗРУШУЄМО СПРАВУ З "МЕРТВОЇ ТОЧКИ"

Нав'язуючи в першому числі цього журналу в "Слові від Редакції" мову про потребу збирання матеріалів з життя української імміграції в Канаді, які мали б інформаційну вартість для впорядкування їх і видання в недалекій майбутності книжкою історію українського народу на канадійській землі, ми раді з того, що накреслені ціллі й завдання цього журналу, який появився з метою причинитися до збирання і публікування таких матеріалів, знаходить серед нашого громадянства і в українській пресі прихильне наставлення до цієї справи, та надіємося, що наш голос — викликати серед нашого громадянства взагалі, а серед старших піонірів з'окрема, зацікавлення і почин до акції у тому напрямі — не остане "голосом вопіючого пророка в пустині", а матиме добрі вислідки, яких початки вже слідно з листів, які одержуємо від наших читачів з різних місцевостей широкої Канади.

Перший почин до видання книжки

Що питанням про потребу збирання спогадів з життя давньої імміграції інтересуються деякі старші піоніри вже від якогось часу, найліпшим доказом цього може послужити факт, що в Алберті ще в 1941-ім році, за старанням кількох діяльніших осіб, зорганізовано "Товариство Українських Піонірів Алберти", з олідком в Едмонтоні, яке поставило в свою основу між іншим, ось такі ціллі і завдання:

1. Провадити соціальні, просвітно-освітні та інші діяльності між українським народом в провінції Алберти, або в інших місцевостях;
2. Головна діяльність — давати лекції в

українській або англійській мовах, показуючи світляні образки через ліхтар або кіно-апарат;

3. Видати книжку, або книжки, чи періодичні трактати про українське життя і і поступ в провінції Алберти і в інших місцевостях;
4. Діставати через купно або в інший спосіб збирання фотографій, дневників, та брати знімки з окремих лиць або з груп тих, чиї образки можуть бути інтересними і корисними для організації.

Ініціаторами цього Товариства були п. п. Василь Чумер і Володимир Плавюк, які доложили немало труду і часу звязку із започаткуванням Товариства, стараючись віднайти осіб, які поділяли б їхню ідею й підписали Аплікацію до уряду на зареєстрування такого Товариства, виготовляючи потрібні папері, Статут і т. і.

Бажанням тих двох ініціаторів і прочих, що поділяли їхню думку та вписалися в члени цього Товариства було: — видати Пропамятну Книгу з приводу півсторіччя від часу прибуття до Канади перших українських імігрантів — Івана Пилипова і Василя Єленяка, відколи почалася творити історія побуту українців у Канаді.

Щоби здійснити ті заміри і мати книжку готовою вже в 1942-ім році, коли саме припадало це півсторіччя, п.п. Чумер і Плавюк завдали собі труду поїхати на українські кольонії з ціллю збирати до книжки матеріали, світлини, та потрібні фонди на покриття кошту видання книжки, жертвуючи звиз двох місяців часу, а п. Чумер ще й жертвував своє авто для подорожування. Та на жаль, тодішні часи не були сприятливими на зібрання поважнішої суми гроша на покриття коштів видання такої книжки. Тоді (вже в часі другої світової війни), Канада ще вилизувалася з болючих економічних ран спричинених депресією в "чорних тридцятих роках", коли дев'ятьдесят відсотків тодішніх фермерів були так задовженими, що якби не т. зв. "Дебт Аджостмент Акт" який обороняв задовжених фермерів від втрати майна, то більшості грозила втрата всенього майна, здобутого великим трудом і тяжкою працею. Дістати від збіднілих фермерів кілька долярів жертви на видання книжки, було все одно, що глотати твердий камінь. Не один рад би був щось жертвувати, та не мав з чого.

Подорожували панове Чумер і Плавюк звиз двох місяців, зазнавали в дорозі клопотів з автом, як часом воно застрягло на мокрій дорозі, і за час того подорожування зібрали всего \$266.45. а видатків на газоліну, оливу, нічліги

й харчі — мали \$246.27. Слід признати, що обходилися вони дуже ошадно з видатками.

По відтягненні —	
з прибутків	\$266.45
видатків	\$246.27

осталось \$ 19.18

з чим не то книжки, але й маленької брошури не мож було видати.

Скінчилася тоді справа з виданнями книжки на тім, що п. Чумер як секретар-скарбник, на руки якого люди зложили тих \$266.45, постановив видати книжку своїм коштом, аби люди не дорікали, що мовляв "зібрав гроші, а книжки нема" . . . Опрацював він сам книжку п. п. "Спомини" — на 188 сторін, яка таки появилася в 1942 р. і врятував добре ім'я Товариства, бо кожний жертводавець, що причинився до зібрання вижче наведеної суми—одержав книжку, і був з неї повні вдоволеній. Бо слід тут прилюдно ствердити, що книжку цю п. Чумер зредагував бездоганно, та дуже об'єктивно, в якій читач находити багато цікавих і цінних записок з життя давньої іміграції.

З появою книжки виданої п. Чумером члени Товариства Українських Піонерів "легше відітхнули" і видання книжки "колективом" — відложено на "догідніші часи".

* * *

Коли той "догідний час" мав би наступити, годі знати, бо ніякого речинщо не зазначено. Знаємо одне: що час як змодій втікає, роки за роками минають, третя точка в "Аплікації" і досі чорніє на папері, а так довго як довго вона там є, і Товариство існує, той "догідний час" може і повинен наступити, коли члени Товариства віднайдуть в собі добру волю і почуття обовязку та скажуть собі: "пора від слів до діл!"

Скаже може дехто з членів: "Справа тяжка; нема сил". Але таке виправдування не дається оправдати. Бо як міг п. Чумер видати книжку своїм коштом, то може це зробити й Товариство як колектив.

Сьогодні чорні роки проминули, в Товаристві є члени, що не тільки можуть справі допомогти матеріально, але є й такі, що можуть незле урудувати пером, та могли б послужити матеріалами до книжки. Всьо чого бракує, це — доброї волі.

Хочеться вірити, що "догідний час" уже назрів, якщо не перезрів . . .

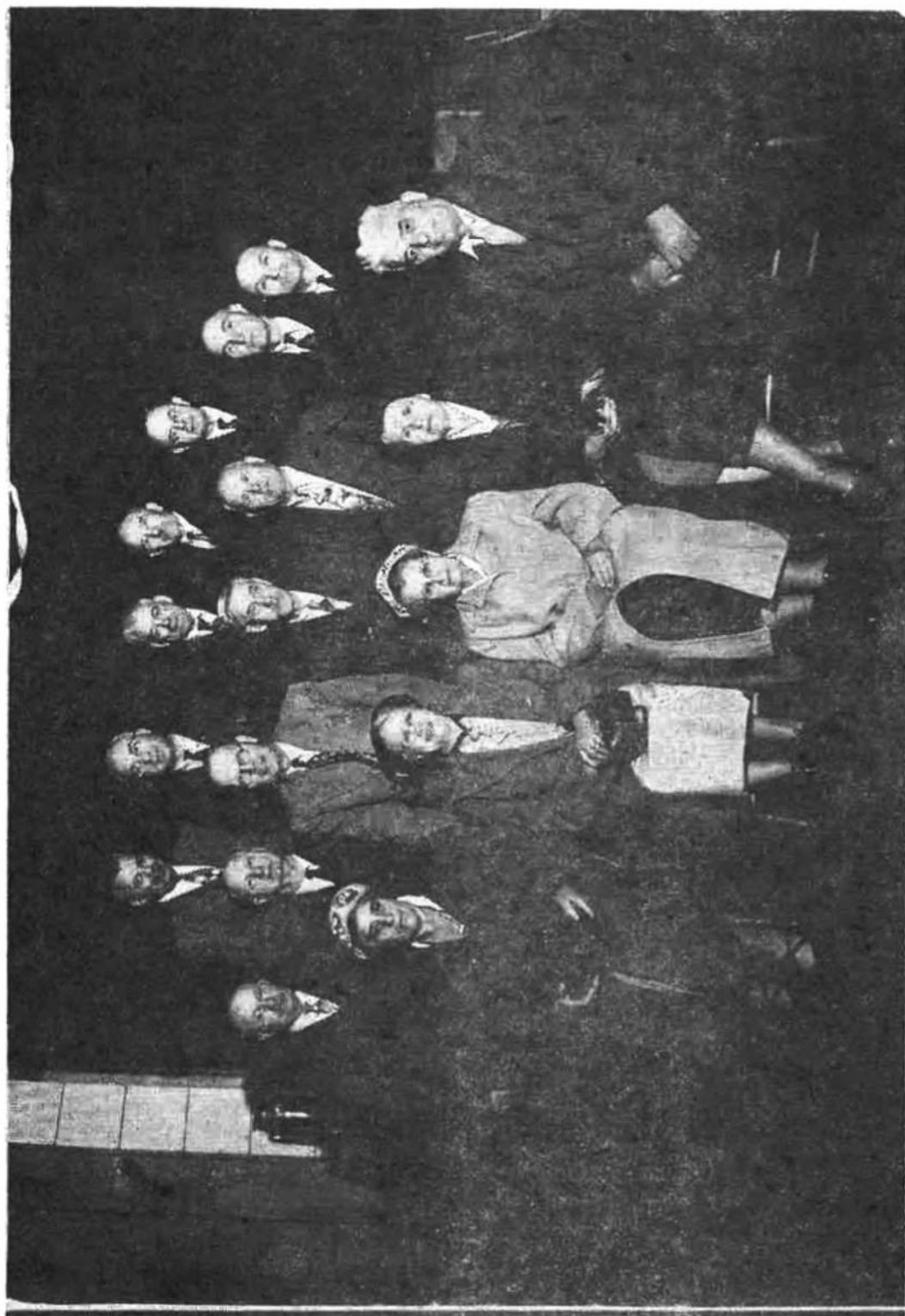
ТО НІЧОГО

Штабовий лікар до крепкого рекрута: "Чи вам що бракує?"

Рекрут: "Так, я грохи затинаюся язиком".

Лікар: "Ну, то нічого, — при війську треба і так мовчати!"

Частина членів "Товариства Українських Понирів Алберти"

ПЕРШИЙ РЯД: Сидять з ліва на право—пні. М. Фербей, п-ні М. Залізняк, п-ні Г. Богонос, п-ні Е. Томашевська і Н. В. Гавинчук
 ДРУГИЙ РЯД: Стоять з ліва на право—Михайло С. Фербей, Дмитро С. Фербей, Максим Залізняк, Гнат Богонос, Еміль Томашевський, Іван Дани-
 Ашвіч, Дмитро Прокопюк.
 ТРЕТІЙ РЯД: Стоять з ліва на право—Василь Дорош, Петро Міськів, Тома Томашевський, Василь Чумер і Володимир С. Плавюк.

ПРИЧИНИ МАСОВОЇ ЕМІГРАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДА ДО КАНАДИ

(Продовження)

НЕОПРАВДАНИЙ ГОЛОД НА ЗЕМЛЮ

Та хоч голод не землю і тіснота в краю постійно поглиблювалися до безкрайності, і над народом з кожним роком нависали густіші хмари чорної нужди, то того земельного голоду ніяк не дасться оправдати, коли брати на увагу ту неоспориму правду, що там було стільки землі, що великі маси нашого народу зовсім не потребували б відчувати голоду, а їхні життєві умовини могли бути куди кращими, коли б там були інші суспільно-господарські порядки ніж ті, що захищали інтереси великих багатіїв — панів-дідичів, графів і баронів, яких невелика горстка посідала може стільки землі, що всі українські селяни разом.

Бо кому зі старших наших емігрантів, що покидали рідний край 50-60 років тому, невідомими ті факти, що деякі дідичі в Галичині мали по селах стільки або й більше землі ніж ціла громада, та що деякі з них мали свої великі посілости в двох або й трьох селах!

Скільки обшарів землі з багатими фільварками посідали в Галичині різні бадені, потоцькі, сапіги, дідушицькі і много інших графів і баронів, в мене немає ближчих статистичних даних, і немає тут потреби входити у ті деталі. Неоспоримою правдою є, що та невеличка горстка панів не тільки що посідала стільки землі, що приблизно чотири мільйони українського народу в Галичині, але крім їхніх великих багатств, вони були ще й володарями цілого краю займаючи високі державні становища, починаючи від цісарського намісництва та міністерських тек в галицькій соймі й великого числа послів, силою чого цілий державний апарат знаходився під їхньою виключною контролею.

Крім великих ланів поля по селах, мали деякі дідичні сотні гектарів лісів, у яких вони уприємнювали собі життя полюванням на звірів, мали у тих лісах розкішні палати, в яких вони бенкетували при звуках добірних орхестр. А в тих лісах держали сторожів (побережників), яким наказували берегти тих лісів, щоби який бідний селянин не закрався начею, та не потягнув якої деревини з ліса, аби мав чим у хаті запалити.

Життя панів — а життя бідаків

Яка велика була різниця між життям тих панів-дідичів, а життям бідних селян, хай послужать ось які порівняння:

Панські фільварки займали кілька моргів

поля, на подвір'ях яких пишалася довга й широка одно-поверхова, або дво-поверхова палата вкрита гонтами, бляхою або черепяними дахівками. В такій палаті були просторі кімнати (покої) — прийомна, їдальня, кімната для забав, простора кухня, кілька спальних кімнат, а всі покої умебльовані гарними й дорогими меблями та диванами; шафи зі срібними посудинами, ну — і не бракувало шафів з дорогими напитками.

Мали пани чисельну обслугу—лякеїв які їх одягали й роздягали, взували й роззували; фірманів, що возили їх у дорогих повозках в гості до сусідних дідичів, а рівнож і пани мали служниць, що їх вбирали й розбирали, доглядали за чистотою покоїв, і т. і.

Поза панськими палатами у віддалі, було кілька великих стодолів, стайні для коней і для волів, що їхні слуги годували на збут, хліви для безрог, возівні і шопи для захисту рільничого інвентаря.

Цілою панської господаркою завідували спеціальні агрономи, а пани — по прийнятому звичаєві — їздили у другі села в гостини до других панів побенкетувати . . . Зимовою порою виїжджали вони на Крим, до Туреччини, Італії, або до славного картярського Монте-Карло, — пограти у карти.

Вони не відчували ні тісноти, ні голоду на землі, як цього зазнавала подавляюча більшість селян, яких "фільварок" складався з маленької хатини, укритої солом'яною стріхою, маленької стаенки або "колешні" добудованої до причолка хати. В такій "стайні" було кілька овець, в декого "шкапа" (конина)—худа, що на ній мож було порохувати всі ребра, а на клубах, що виставали понад толуб, хоч капелюха вішай . . .

В хаті — замість диванів, глиняна "підлога", замість стола — скриня на високих ніжках, яка служила для перховку білизни, а верхнє віко (накривка) — служила за стіл. Дерев'яне ліжко, зо дві лави і кілька стільчиків, тапчан на горшки, піч, в якій варили страви і пекли хліб — часто з ячмінної муки, або "малаї" з кукурудзяної муки, "меленої" на жорнах.

Городи таких бідаків склалися із чвертки або й менше як чвертки морга поля, на яких могли засадити кілька рядів бараболі, та іншої ярини; було кілька овочевих дерев, із яких діти зривали недостиглі овочі й терпіли від них корчі в жолудках, а хто мав крім города ще зо-два-три морги поля, то був той грунт десь далеко поза селом, далеко морг від

морга, а вузенькі були ті ниви, що годі було на них возом обернути не зачепивши в сусідню межу.

Не скажу, що всі українські селяни були так нужденно бідними, бо були по селах і статочніші українські господарі, які мали й покільканадцять або кількадесять моргів поля, гарні забудовання, мали по кілька пар коней і принаймали слуг на поміч в господарці, але таких статочніших господарів був дуже малий відсоток в порівнанні до подавляючого числа бідаків, яких життя було цілковито залежне від чужих наймів.

Потреба земельної реформи

Що таке положення бідних селян, які терпіли велику нужду, а положення панів-обшарників, які розпливалися в достатках і насолоджувалися розкішним життям, вимагало конечної зміни суспільно-господарських порядків і певної акції у тому напрямі, зрозуміли це свідоміші верстви української інтелігенції і свідоміші селяни, що гуртувалися тоді в політичних партіях, і вже у дев'яťдесятих роках почали видвигати питання про потребу переведення в життя земельної реформи, як єдиного способу рятування збіднілих селянських мас з їхнього невимовно гіркого положення.

Така земельна реформа могла б рятувати збідніле селянство в той спосіб, що держава мала б перевести кращий земельний розподіл через обмеження маєткових посіlostей великим обшарникам землі до певної мінімальності, а решту земель — понад означену мінімальність — викупити, від панів, розпарцелювати і продавати селянам на догідні й довго-речинцеві сплати. Таким робом мож було до певної міри запобігти поглиблюючому голодові на землі й піднести селянство економічно а тим самим поставити край на кращий економічний рівень.

Одначе справа узаконнення такої земельної реформи вязалася з важкими труднощами, бо звісно, земельна реформа мала здорово вдарити панів-дідичів по кишені і їхнім стажу, та підрізанням кореня їхнього панування, а тому вони поборювали такий проєкт усіми силами і українському народові тяжко доводилося зводити боротьбу за земельною реформою, так як тяжко звязаному чоловікові піднятися із землі.

Щоби мож було добитися земельної реформи, треба було вперед здобути українському народові перевагу в галицькій соймі над польсько-шляхетською репрезентацією, яка захищала панські інтереси, а заким мож було таку перевагу здобути, треба було усунути велику колоду, що лежала на дорозі до здобуття переваги а то: добитися зміни тодішнього виборчого акту з його куріяльною системою, на

підставі якого нарід не вибирав послів тайним і безпосереднім голосуванням, а вибирали їх правиборці і то явно на очах комісарів і жандармів. Були правиборцями часто люди, які давалися підкуплювати панським кандидатам, а коли правиборець був свідомою людиною і не дався підкупити й таки голосував на українського кандидата, то польський комісар бачучи, що він дає голос на українця, пинівся зі злости, уневажнював його виборчу легітимацію, з чого нерідко між правиборцем а комісарем повставала суперечка, яка кінчилася арештом правиборця, оскаржуючи його за "субординацію проти влади". Люди на подвійно старалися вирвати з рук жандармів такого "арештанта" з чого часто приходило до бійки а навіть кровопролиття, в якому падали жертвами свідомі українські селяни.

Тому впершу чергу заким мож було добитися узаконнення земельної реформи, український нарід мусів звести завзяту боротьбу за зміною виборчого акту з куріяльною системою, а його місце заступити новим виборчим актом, на підставі якого кожний горожанин мавби право вибирати послів тайним і безпосереднім голосуванням.

Довгі роки зводив наш нарід боротьбу за зміною виборчої системи в краю до сойму і до центрального парламенту у Відні, і немало впало жертв у тій боротьбі. Сотки борців за тайним і безпосереднім голосуванням сиділи по тюрмах, яких польська гаката запроторювала у темні підземні льохи, починаючи від Івана Франка, Михайла Павлика і його сестри, Д-ра Кирила Трильовського, та багато інших народних діячів з між нашої інтелігенції і свідоміших селян, які боролися за кращу долю свого народа.

Кров'ю українського народа писалася історія боротьби за тайне й безпосереднє право голосування в Старім Краю. Ріки сліз пролила рідня по закатованих польсько-шляхетською владою жертвах, що платили своїм здоров'ям і життям в боротьбі з польськими насильствами, в боротьбі за видвиження нашого народа з економічного занепаду. Здається, що коли б зібрати всі ті слези в одну цілість, вони становили б таке велике озеро, що в ньому мож було витопити всю польську шляхту, яка силою панування свавільно ломала конституцію й топтала всі змагання нашого народа до поліпшення життєвих умовин, щоби не впасти на саме дно з'убожіння.

Рятунок поза межами рідного краю

Минали роки за роками, та не миналося розпучливе положення бідного селянства, якого число зростало з кожним роком з тими наслідками, що з кожним роком зростало число бідаків які наставлялися у найми, але зі зро-

стом числа цих "кандидатів" у найми можливо-сті на найми почали значно корчитися в краю. Навіть за наймізернішу платню, не могли люди знаходити наймів, бо очевидно у ті найми наставлялося більше рук до праці ніж їх за-потребовувано.

Рятувалися ті бідаки виїздом на роботи до Німеччини, де тамошні рільники запотребовували людей до праці на полі від ранньої весни до пізньої осені. Деяким щасливцям удавалося діставати працю в копальнях вугілля або в фабриках, де вони мали нагоду робити літом і зимою, а заробивши трохи зайвого гроша, поліпшували своє господарство дома, докуплюючи поля, та "латали" господарство. Але таких щасливців був дуже маленький відсоток, бо до Німеччини, яка була промислово високо розвиненою країною, з'їзджалися в погоні за зарібками люди також з других країв, а тому не всім нашим бідакам, що виїзджали шукати праці у Німеччині, щастило дістати працю. Слід відмітити, що в Німеччині приймали на працю чужинців лише тоді, коли ринки праці там не мож було заповнити німецьким робітником, який в своїм краю мав першенство на працю.

Та коли в Німеччині внаслідок помноження свого народу тамошній промисл не змагав додержувати кроку зі зростом числа людности, для чужинців почала значно послаблюватися нагода на зарібки у Німеччині, а тим самим перед нашими бідаками ставала будучність ще більше затемненою — без найменших промінчиків надії на поправлення свого нужденного положення. Не було з чого жити, і не було де заробити на прожиток.

Старшим людям в Канаді, які виїхали зі старого краю в молодому віці перед 50-60 роками, ще й сьогодні остали свіжими образки того нужденного життя, коли діти бідаків і старенькі, сивоволосі чоловіки й жінки кривавили свої босі ноги на стернях панських ланів, ви-збираючи зі стернів колоски жита або пшениці, а навіть ячменю, аби мати з чого вжорнити муки для мізерного прожитку, аби не пухнути з голоду.

Знайшовся рятунок за широким морем

Та коли на рідних землях, що їх опанувала польська шляхта терпів наш нарід голод на землю, то в далекій чужині за широким морем—у новому світі—в Канаді, де світили пустою широку степи урожайної землі, відчувався голод на поселенців, щоби обернули ті широкі степи в плодючі лани збіжжя, і канадійський уряд давав кожному поселенцеві 160 акрів (113 моргів) майже даром, бо тільки за десять долярів, на покриття землемірства, аби тільки осідали на них і дороблялися.

(Далі буде)

ПРОРІДЖУЮТЬСЯ РЯДИ НАШИХ ПІОНІРІВ

Наприкінці місяця січня, ц. р., помер у Гвайт Рок, Б. К., Ілія Боднарук, один із давніх українських жителів міста Едмонтону, який перед кількома роками перенісся був до Бритійкої Колюмбії, коли зістав емеритований із служби як рознощик пошти в Едмонтоні, вибувши в тій службі 37 років, та був відзначений за довголітню працю королівським медалем.

Був він одним із перших п'ятох рознощиків пошти в Едмонтоні, коли поштовий департамент започаткував цю обслугу в 1905. році.

ІЛІЯ БОДНАРУК

Походив пок. Ілія Боднарук із села Завалля, в снятинському повіті, східна Галичина, прибувши до Канади в 1900 році.

Працював він по прибутті до Канади в копальні вугілля в Френк, Алберта, де заробивши трохи гроша, приїхав 1903-го року до Едмонтону й маючи вже засвоєної трохи англійської мови, почав працювати в склепі Джека Мориса за субекта ("клерка"), а коли Павло Рудик, перший український склепар в Едмонтоні переніс свій склеп до великого нового будинку, на тому місці де тепер стоїть Інтернешенал Готель при 96-ім стріті, він перейшов до праці за субекта в Рудиковім склепі й працював там аж доки Павло Рудик не закинув склеп

В СНІГУ --- НА ЧУЖИНІ

Блукаючи по великій Монреалі день за днем, Стулько хоч не пускав грошей на пусто, то все ж і неміг їх вцілості задержати. Ось вже скоро буде місяць, як він приїхав сюди "попарубочити", нічого важнішого не купив а сорок доларів розтратив. А сорок доларів в 1913. році це були гроші; не те що нині.

За час свого побуту в Канаді — то є за вісім місяців він заробив вісімдесять, а от за один місяць в Монреалі пустив вже сорок . . . Щось воно не так як Стулько хотівби, але нічого не вдієш. Робота на новій залізничій дорозі закінчена і десь треба було їхати . . . Він часто навідує приватне бюро праці пана Кірера. Там хоч є людей багато, але більшість з них без грошей а пан Кірер виразно говорить, що хто немає навіть долара заплатити йому за услугу, немає чого тут заважати. А вони таки заважають . . . Чекають наче якогось чуда . . .

Стулькові мороз проходить поза плечі: сотки людей без одного долара. Невжеж це та Канада, про яку він з дитинства мріяв? . . . Роботи, конечно роботи! Він не хоче остатись без одного долара, сам одинокий на чужині . . .

Вчасі такої метушні коли управитель бю-

Проїжджуються ряди Піонерів — Докінчення зі стор. 6-ої.
і збудував Інтернешенел готель, а Ілієві пощастило дістатися на державну службу за рознощика листів.

Интересувався покійний Ілія громадськими справами, та належав до українських організацій беручи в них активну участь.

Прислужився він дуже багато до розвитку української православної церкви будучи колись в заряді тієї громади, а також він дуже багато поміг у купівлі будинку для церкви при 96 стр., в якому приміщувалася громада аж доки не збудувала теперішньої нової катедри.

Тіло його перевезено було до Едмонтона, і похоронна відправа відбулася в Українській Православній Катедрі при участі родини і великого числа його приятелів і знайомих.

Помер він на 74-ім році життя, полишивши трьох синів і одну дочку—Григорія і Александра в Едмонтоні, Левка в Торонті, п-ні Віру Котик в Едмонтоні. Наймолодший син Мефтодій згинув на воєнним фронті в Італії як вояк канадської армії в минулій світовій війні.

Дружина його — Анастасія, родом з Топольницьких, яка також була дуже активною членкинею Сестрицтва при Українській Православній Церкві, померла вже 21 років тому

В. І. П.

ра праці виганяв "безгрішних", Стулькові вдалося висунутися наперед.

— Ти чого? . . . Маєш долара?—визвірився Кірер до Стулька.

— Як "чого?" Хочу роботи . . . Чейже ваше бюро нате, що б давати людям працю. От чого . . .

— Маєш долара? . . .

— Маю! . . .

Пан Кірер поміряв Стулька з ніг до голови і наче щось пригадав:

— Де хочеш робити, тут в місті . . . чи може десь поїхати? . . .

— Буду робити де буде робота: буде в місті—добре, поїхати десь також можу . . . Яка мені різниця . . . Вся Канада моя . . .

—Добре! Ти прийди завтра раненько, я маю для тебе роботу. Раненько, перед дев'ятою! . . .

— Добре, прийду! вдоволено відповів Стулько, непитаючи навіть яка робота і де.

Вранці, слідуючого дня Стулько спішив до бюро праці. Там застав вже трьох людей і пана Кірера, вже ждали на Стулька.

— От добре, ви вже є всі; тепер пока ще нема нікого, я хочу з вами поговорити, зачав управитель. Робота, яку я вам обіцяв, то не є така звичайна робота. То є робота в рафінерії золота, знаєте, там де вичищують золото: на таку роботу когось-будь не береться, там треба людей чесних яким можна вірити. Мені заняло три дні вибрати вас чотирьох, а я на людях розуміюся. Я маю багато таких, які дали б мені по 50 або й більше доларів, щоб я їх там післав, але я не можу, я за людей, яких вибираю, є відповідальний. От ви . . . я за вас певний. Я тільки гляну на чоловіка і бачу його наскрізь . . . Але панове, за цю роботу треба заплатити не долара, а п'ять! . . .

"Панови" глянули по собі, і покривили обличчя. —Не маю п'ять, жалісно промовив Буковинець, Семен Сірак. Вчора ще мав, а нині вже нема. Заплатив за помешкання, і вже немаю тільки три . . .

— Може котрий із ваших знайомих позичить вам — запропонував управитель—там ви скоро заробите і віддасте. Панове, допоможіть один другому!

Інший, односельчанин Сірака, кивнув головою. От бачите, так і треба . . . похвалив Кірер. Пожолобали в маленьких пуляресах і на столі перед Кірером лежало три п'ятки.

— А ти, хлопче? звернувся до Стулька.

— Ви ще навіть не сказали мені де та робота, поскільки там платять, які там умови праці. Нічого ще не сказали, то я незнаю . . .

Робота в Марборо, Онт., там вам будуть платити по два долари денно, помешкання і харч. Ніде ти кращого не дістанеш.

Стулько подумав: На новій дорозі йому платили по два долари денно і з того обтягали по 60 центів денно на харчі, а тут два останеться чистих.

“Орайт”, і четверта п'ятка полізла на стіл перед управителя бюро праці.

Пан Кіпер скоро згорнув п'ятки до кишені і взявся виписувати “контракти”. Три старші підписали папері хрестиками, а Стулько підписав свій повним іменем, але так кальбуковато, як кальбуковатою була “українська” мова пана Кіпера.

Вечером, точно в годині дев'ятій щобицьте були на стації, я там буду, подорож вам буде заплачена, розуміється, там відробите за подорож, і все буде “харашо”.

Вечером на стації пан Кіпер вручив їм білети, всадовив до поїзду, засвістала, загуділо і почимхала.

Ніччю в потязі нема що робити тільки спати. Оце вони й робили.

Десь над ранком, наших пасажерів в Трентон, Онт., пересадовили до іншого поїзду, який помчав просто на північ. Кінець лютого 1913 чи початок березня, а тут зимно як на Сибірі, але вони їдуть і приїхали. І що воно за таке, ота Марбора: два-три будинки, якісь старі, запорошені шопи. На наших подорожних там вже ждали. Їх примістили в таборі для робітників, а рано їм покажуть що вони мають робити.

Поприходили від праці робітники, помилися від страшного запорошення і на своє здивування Стулько побачив, що лица цих робітників покриті густими прищами, а деякі навіть грубим струпом. Почалися розмови: показалося що й тут вже є наші люди, що ми вже “завоювали” Канаду.

До Стулька підступив старший віком чоловік, який нетільки батьком, але й дідусем мігби бути молодому Стулькові і з болем запитав: Чого ти синку, тут приїхав?

Як, чого? До роботи. Треба десь робити, щоб жити, — наче оправдувався Стулько.

— Ти хлопче, тут робити не будеш. Ти краще шморгни поза табор і втікай. Ти бачиш наші, покриті струпом обличчя? То від цієї роботи. Ми тут мелемо якесь каміння, кажуть, ніби в тім камінні є золото, але я незнаю, я того золота ще не бачив. Все, що ми бачимо, то каміння і порохи. Ці порохи дуже шкідливі. Тут ніхто довше не може поробити як пару місяців, а багато покидають працю таки першого дня, якщо можуть, як нічого не винуваті компанії.

— Я винуватий за кошт подорожі з Мон-треалу . . .

— Вони так і роблять; спроваджують людей, які потім мусять робити, — відробляти кошт подорожі. За той кошт подорожі тобі, хлопче, треба буде поробити зо-два тижні; за той час тебе обкидає струпом, що й рідна мати тебе не пізнає. Та, то ще не все — продовжував дядько. — Деякі частини нашого тіла пухнуть і болять, що тяжко поступитися. Придивись, як всі ми ходимо широко ногами . . . Я тобі хлопче, добре раджу: Втікай звідси, це не для тебе . . .

В мові старого чоловіка було скільки щирости, що Стулько ані трошки не сумнівався, що порада добра, але . . . Куди втікати? Як? . . . Стулько посумнів.

— Тут є ще один чоловік, який цього вечора збирається втікати — продовжав старий — як хочеш, я познакомлю вас, і . . . щасливої дороги . . . Тут подзвонили на вечерю і старий повів Стулька до “кухні”.

Сівши при столі біля дядька, Стулькові ніяк вечеря не смакувала.

— Ти, хлопче, не сумуй а повечеряй добре, та ще й в кишені набери дечого — припукував дядько, — тут про тебе мати не подбає . . . Треба привикати до всього.

Стулько так і зробив: повечеряв, кишені наладував кавалками хліба і “киксами”. По вечері дядько познайомив його з Андрушком, “росіянином” з Каменець-Подільської губернії, і вони уклали плян подорожі. Андрушко вже був готовий а Стулько пішов на “своє” ліжко повдягати все що мав кращого з одежі. Решту оставить дядькові за пораду.

Довго Стулько неміг рішити, що взяти: капелюх, чи шапку. Капелюх коштував \$1.25, а шапка — .50 центів, отже взяв капелюх . . . Економія . . .

“Непомітно”, хоч всі бачили, бо тут таке відбувається майже що вечора, Стулько висунався на двір, де вже чекав на нього Андрушко. Гайда!

Залізничною дорогою їм треба йти просто на полудне до Трентону, а там звертати на схід. На стаціях, на залізницях, їх може стрінути погоня, отже вони порішили піти скісьню на полудневий схід, оминати можливу погоню і скіротити дорогу на 10 до 15 миль. Викинути велике коліно. Негаючи часу, вони кинулися в ліс “викидати коліно” . . .

Стулько молодий, без досьвіду, а його теперішній товариш утечі, чоловік старший, але як пізніше показалося, оба вони небули дуже мудрі.

Зразу, в запалі вони ішли тай ішли: Через рови, горбки, скали, перелізали вивернені дерева, потрапляли у “вовчі діри”, витягали один другого і перли далі вперед. Більше “на

“чотирьох” чим на “двох”... Все тут покрите грубою верствою снігу, але сніг цей не такий собі звичайний сніг. Котрогось дня тут було дещо тепліше: верхня верства снігу помякла, а тепер на морозі та поверхня перемінилася в тонку шкаралупу леду, за тонку щоб йти по поверхні, а за-міцну, щоб прогортати її ногами роблючи кроки. Підійме Стулько чи Андрушко ногу високо щоб стати на поверхню снігу, тільки зіпнеться щоб стати, як з крахом тверда поверхня заломлюється і він знова по коліна в снігу тільки пару цілів даліше впереді. Така мандрівка не успішна, а ще більше неприємна. Вони відбилися вже задалеко щоби завертатися, а вперед посуваються тільки черепашиними ходом. Біда вчить розуму... Підняв Стулько якусь ломаку і бе нею по верхній шкаралупі снігу “пробиваючи шлях”, Андрушко посувається повільно за ним. По часі Андрушко бере ломаку, а Стулько позаді “відпочиває”. Мінються і посуваються, хоч повільно, але вперед...!

Навкруги ліс, під ногами твердий сніг, в горі миготять яскраво зорі і все те наче скуте до купи твердим морозом. Не чути ні гавкання собак, ні піяння когутів, ні навіть виття вовків. Хочби якийсь голос пригадав, що є десь інше життя, крім боротьби зі снігом...

Що робити? ... радяться... Та відповідь все одна... “Вперед!”...

Помучені, але відпочинок в таким випадку аж ніяк не надається. Можна спочити навіки “в снігу на чужині”. Знайшли більше замашисту ломаку і міняючися молотили сніг цілу ніч. Нарешті вигоди бодай настільки, що починається день, хоч краще видно; можна виминати скали та глибші рови, але й то не всі.

Низенько на обрії показалося сєво, де мало б сходити сонце і те їх потішило, бо були певні, що держали добрий напрям. Після пляну. Тільки молочення снігу в пляні небуло, а на ділі таки треба товчи його даліше. І товчуть...

Десь коло обіду почули впереді свист льокомотиви; свист недалекий і такий милий, як голос рідної матері. Надія додавала сили і за слідуючих дві години вже ішли залізничною дорогою на схід наближаючись до якоїсь маленької стації. Щоб скорше, щоб сісти, відпочити. Ще кілька останніх, надлюдських змагань і вони увійшли в середину стаційного будинку і посідали, майже попадали на лавочку...

Теплий дух обгорнув їх і навівав певний сон. За пару минут Андрушко вже спав. Це бувби зробив і Стулько, але в нього появилася нова біда... Його вуха страшно розгорілися, при тім він почув що щось капає йому на плече. Помацав вуха... і перелякався...

Якась старша жінка, яка сиділа на іншій лавочці, приступила до Стулька і говорила що його замерзлі вуха розмерзаються і капають йому на плечі. Стулько був безрадний, незнав що робити, і це жінка зараз помітила. Вона добула зі своєї торбинки якісь платки і старалася замотати ними вуха, притім говорила так співчутливо, що Стулькові пригадалася рідна матір, яку кілька років тому загризла нужда дома в Галичині.

Жінка розпитувала: хто він, звідки, де їде і багато подібного. Стулько не бажаючи говорити правди, а брехати цій щирій людині не хотів; вдав, що нічого не розуміє і це не була брехня, бо розумів небагато.

Крім болю вух, Стулько відчував вже й голод. Він вчора вечеряв, а зараз вже також наближається час вечері. Щоби чимось занятися, забути за вуха, він виняв з кишені кусень хліба і гриз із таким завзяттям наче ніколи ще хліба не їв.

Словами і рухами ця жінка, добродійка конечно хотіла допитати Стулька куди він хоче їхати. Він самий незнав куди їхати, проте коротко відповів: “Оттава”, а подумавши добре так і порішив. Там є свої люде, односельчани, може не дадуть пропасти. Він був там, як приїхав з краю, девять місяців тому, отже,— Оттава.

Добродійка сказала, що і вона їде до Оттави, та що потяг туди буде їхати за пів години. А не будучи певною що хлопець її розуміє, вона показала йому білет, на якому була назва того міста. Стулько покивав головою, запевняючи, що він також там хоче їхати. Жінка пішла купувати другий білет, який принесла Стулькові. Той скоро виняв гроші, але жінка не хотіла брати, думаючи, що те бідне, обмерзле сотворіння, немає грошей, або має дуже мало. Та Стулько показав гроші і наперся, що має взяти. Нарешті погодилися і жінка взяла гроші за білет.

Десь далеко свистав паротяг, жінка поправила платки на вухах Стулька і вони при готовлялися до відїзду. Стулькові ніяково що ця незнайома жінка так ним піклується, але разом і вдячний їй за поміч в потребі.

Всівши до поїзду, добродійка сіла при стіні, а Стулькові показала місце біля себе. Стулько сів. “Що робити”, міркував він. Мабудь від цієї баби я вже не відчіплюся.

Поколисавшись в потязі кілька минут, Стулькові очі змурилися і він знав що скоро засне. А тут ця баба... Не хотів би при ній спати... Та пока роздумав що робити заснув твердо...

Пробудившись, Стулько дуже зніяковів, деж так... Він спав на грудях своєї добродійки. Зразу він не уявляв собі цілої “тра-

СПОМИНИ

З МОЇХ СТУДЕНТСЬКИХ ЧАСІВ У КАНАДІ

Коли я приїхав до Канади в 1912 р. і осів у місті Едмонтоні, Алберта, то першими моїми учителями були українська газета "Новини" і учитель вечірньої школи п. Б. С. Микитюк. "Новини" зводили тоді завзяту боротьбу проти страшної навали москвофілів та всяких ренегатів, які бушували серед наших несвідомих імігрантів. До того "Новини" ще вели інтензивну агітацію за правом навчання української мови по державних школах і за вибором українців на послів до парламенту. Нас молодих хлопців та боротьба не лише цікавила, але і підбадьорувала нас у боротьбі проти темного москвофільства, п'янства і дискримінації.

В Снігу на Чужині — Докінчення зі сторони 9-ої гедії", але коли добре розглянувся, зрозумів все і почав вибачатися.

— Нічого, нічого — запевняла добродійка — ти був повалився в противну сторону і твоя голова звисала через поручку сидження, тобі було дуже невиконно, я сама тебе так положила . . . і Стулько побачив слезину в її оці. Нині Стулько вже був безпечніший чим вчора; говорив більше. }

— Я мала такого сина як ти, і він помер — проговорила добродійка і слези покапали.

— Я мав таку добру матір як ти, вона також померла — заговорив хлопець. Обоїм збералося на плач, тому Стулько вибачився і пішов до умивальні. Там поглянув в зеркало. Ай-яй-яй . . . А це хто? Платки до вух поприлипали і звисали до пліч. Якись брудні, забруджені юшкою, яка стікала з вух. Дивлячись на себе, Стулько уявляв собі маленьку собачку з великими заболоченими вухами. Бідну, маленьку безрадну собачку . . .

Помився, повідмочував платки від вух і подивився в зеркало ще раз. Там де мали бути вуха, висіли якись довгі, мариновані шкірки. Наче мариновані селедці. Він довго дивився на себе не пізнаючи себе ані трохи. "Хотів Стулько Канади, маеш її. Потішся нею", заговорив Стулько, до того другого Стулька в зеркалі.

Повернувши назад на своє сидження, добродійка засипала його питаннями: ко-го він має в Оттаві; що буде робити; де буде мешкати і багато інших питань. Стулько вже говорив сміло: розказав що там має знайомих людей і запевняв її що там не пропаде. На стації в Оттаві розійшлися:

Гуд-бай, сон!
Гуд бай, модер!

М. Гарасимчук.

Одного вечора, коли наш учитель скінчив лекцію, почав з нами розмовляти по українськи на різні теми. Між іншим, він сказав такі слова: "Вчіться хлопці, пильно, то напевно дехто з вас стане колись учителем. Бо ніхто немає більших можливостей повести наш на-рід до кращої майбутності, як свідомий, со-вісний та солідний наш учитель." Це перший раз я почув, що в Канаді бідному, але амбіт-ному і працьовитому хлопцеві можна добити-ся власними силами до чогось вижчого.

З вибухом першої світової війни в 1914 р. настало велике безробіття, яке найтяжче від-билося таки на наших людях. Годі було за-робити цента, а до війська не приймали тому, що наші люди приїхали з Австрії. Нащастя мене в той час зустрінула велика несподіванка, яка мала вплив на моє життя. Я довідався, що у містечку Вегревил існує державна школа під назвою "Енгліш Скул фор Форінерс", до якої приймали молодих хлопців на науку аж до скінчення "гай скул". Між кільканадцяти укра-їнським студентами, що записалися до тієї "форінорки" опинився і я у ній, без грошей в кишені, а тільки за документом ручителя і на-дією в Бозі, що стану колись учителем.

Не від речі буде згадати кількома слова-ми про історію цієї школи, щоб дехто не ду-мав, що це була якась ласка, дана тодішнім урядом. Було воно так: За ініціативою п. Пе-тра Зварича скликано було першу конвенцію українських шкільних тростізів в містечку Ве-гревил з початком 1912 р., на якій було 95 де-легатів з 52 шкіл, і одна з основних резолю-цій, яку ухвалено на тій конвенції, звучила так: "Рішено, щоб провінціоальний уряд за-снував семінарію для українських хлопців."

Вислідом вижче згаданої конвенції було те, що уряд відкрив при кінці 1912 р. у Ве-гревил так звану "форінорку".

В цій школі вчилася коло 40 хлопців, між якими було багато старокраєвих гімназистів. Наука української мови відбувалася в Народнім Домі, що причинилося до повільної, але по-стійної кристалізації українського національ-ного світогляду всіх учнів цієї школи. Майже всі вони були не тільки амбітні, але й витревалі, та завзяті у науці. За час 4-5 років багато з них укінчили 11-ту класу та йшли учителюва-ти до фармерських шкіл. Потім одні з них записувалися до вчительських семінарій (но-рмал скул), деякі на університет, а інші йшли до бізнесу.

Коли в осені 1917 р. більший гурт студен-тів з "форінорки" перенісся до Едмонтону, то між ними був і я. Впродовж двох місяців, за ініціативою п. Б. С. Микитюка, був зоргані-зований студентський Кружок ім. Адама Коцка. Вписалося до нього коло півсотні студентів

і студенток, між якими були такі провідні діячі як: А. Т. Кібзей, який по часі укінчив медицину і став лікарем; Михайло Лучкович, що опісля був першим українським послом до федерального парламенту в Отаві, і багато інших, що пізніше вибилися на чільніші становища. І у цьому "кружку" почала кипіти культурно-просвітна праця так, що в короткім часі студенти відиграли свою першу виставу "На ясні зорі" — Бориса Грінченка. Нова зала Українського Католицького Народнього Дому була заповнена по береги, що спричинило великий ентузіазм між студентами, і в дальшому до підготовки нових вистав і буйного розвитку кружка.

Залишився в мене милий спомин з 1918 р. з новозаснованого Інститута ім. Михайла Грушевського, в якому перебувало коло 30 студентів. Наш настоятель п. А. Т. Кібзей (студент медицини в албертійському університеті) мав немало клопотів з деякими бурсаками. Не всі піддавалися інститутській дисципліні, а до того багато мали не лише дивні та чудні, але й дурні погляди. Тяжко доводилось нашому настоятелю і його помічникові, п. Лучковичові, навчити хлопців дисципліни і вицілювати українські національні ідеї, бо були між студентами й такі, що любили "чіпатися розвори чужого воза". Одного вечора, підчас лекції української мови п. Лучкович прочитав нам слідуєчий вірш Івана Франка:

Себе самого наперед
Застав робить, що слідує,
А лиш тоді інших вчи,
Тоді з дороги не схибиш.

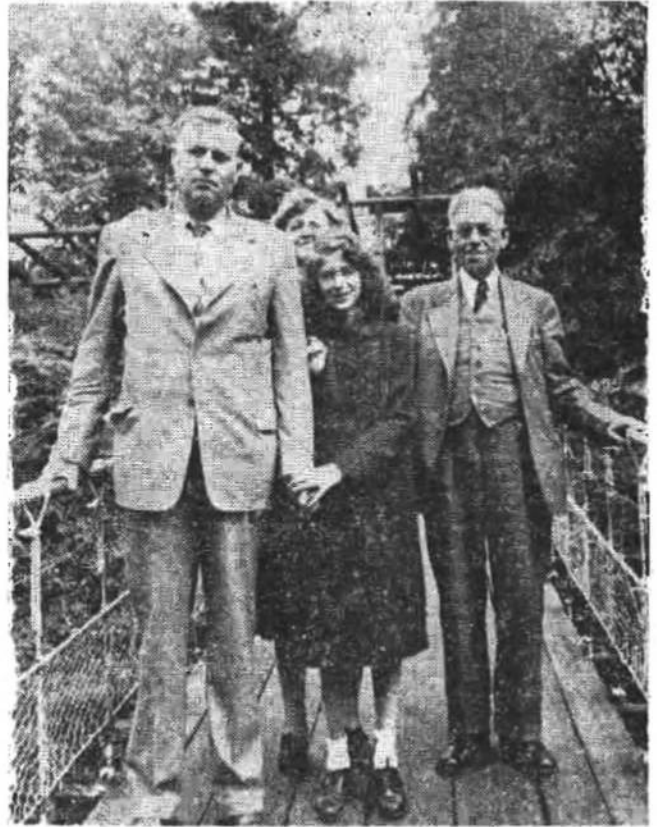
Ти сам себе таким зроби,
Щоб інших навчити міг;
Сам над собою запануй,
Тоді запануєш над людьми.

Хто сам себе ошукав,
Найтяжчу річ він доконав;
Хто сам себе оберіга,
Той безпечніший від усіх.

Не кидай власної мети,
Щоб за чужою десь іти,
А власну ясно ціль пізнай
До неї просто поспішай.

У такому дусі виховувалися нові кадри будучих народніх працівників, які ніколи не кидали власної української мети, щоб за чужою десь іти. Цей вірш все був тією небесною зіркою для багатьох, яка ніколи не давала темряві заломити нас, коли закрадалася до нашої душі зневіра чи облуда у щоденній життєвій боротьбі. Бо голос поета немов той грім все нас напминав:

"А власну ясно ціль пізнай,
До неї просто поспішай" . . .

На образку стоять — з ліва на право: пок. Др. А. Т. Кібзей, бувший перший настоятель Інституту ім. Мих. Грушевського в Едмонтоні, його дочка Іванна і Тома Томашевський (Ред. "УЛ."), а поза ними стоїть дружина покійного Д-ра Кібзея.

Світлина знята в місті Ванкувер, Б. К., в р. 1949, коли Др. Кібзей зі своєю дружиною і дочкою відвідували Канаду й загостили до Ванкуверу.

Також гарний спомин залишився в мене з того часу, коли я учителював в околиці Геффорд, Саскачеван. В тім містечку жив тоді бл. п. Орест Жеребко, що довгі літа грав головну роль між українцями в цілій провінції. Пізніше був він вибраний послом до саскачеванського парламенту.

Жеребко був високо освіченою людиною з великими здібностями, ідейний і жертвенний патріот. За його ініціативою був заснований "Клуб Любителів Книжки", в якому були членами всі провідні одиниці і учителі з цілої околиці. Між ними був також теперішній шкільний інспектор в Алберті, п. Григорій Косташ. Кожний член цього клубу був зобов'язаний не лише дати свою членську вкладку, але й прочитати кілька поважних книжок за зимовий сезон. Прочитані книжки ми давали місцевому шпиталеві, з чого наші люди багато користувалися. Дальше Жеребко розпродував, або

Студентський Кружок ім. Адама Коцька в Едмонтоні

На знімці бачимо групу студентів, які були членами студентського кружка ім. Адама Коцька в Едмонтоні, Альберта.

Перший ряд: з-ліва сидять—В. Калинчук, Василь Лесик, Вікторія Мельник, Петро Павлюк, Дмитро Прокопюк (автор цього допису).

Другий ряд: Іван Гуцуляк, Магдалина Мельник, Анастасія Мельник, Ілля Шклянка (голова кружка), С. Б. Микитюк (секретар кружка) Євстахія Мельник, Панько Федорчук.

Третій ряд: Степан Пилип, Анна Бабюк, Яків Флійчук, Емілія Якимчук, Іван Григичин, М. Іванишин, Розалія Бабюк, М. Мельничук.

Четвертий ряд: Василь Дорош, Н. Будинський, Семен Волошин, В. Сікора, Софія Сенюк, М. Гошко, Ілія Кіріак (автор 3-томової повісті "Сини Землі")

й прямо роздавав даром такі великі твори як: "Трилогія" Багдана Лепкого про гетьмана Івана Мазепу, та "Листи До Братів Хліборобів", В. Липинського. А коли виникла потреба, що би дати допомогу українським діячам, які опинилися в Празі, Відні і Парижі, то він щомісяця брав по кілька доларів від членів клубу і посилав їх до Європи.

Жеребко був людиною наскрізь толерантною, але строго картав всяких демагогів та ренегатів, і в тім дусі він виховував цілі кадри молодих людей.

Вчать нас мудрі люди, що щастя це стан умового й духового вдоволення, яке є вислідом розумного пристосування до світу, такого, яким він є. Воно є вислідом добрих діл, почуття позитивності для суспільства, а врешті вислідом добродійних вчинків. Саме таке щастя переживав я тоді, коли хор під моєю управою, складений з українських католиків і протестантів, співав на з'їзді Б.У.К.-а. Заснування цього хору спричинили такі обставини: Коли я перенісся 1937 р. учителювати в околицю Краків, Альберта, то застав там аж два народні доми — один католицький, а другий протестантський. Кілька років перед моїм приходом в цих народних домах диригентів вчили співу і вели загально-освітню працю. Але з різних причин настав в обох цих домах застій. Коли я почав організувати хор в школі із старших співаків, то майже всі ті, що брали участь попередно в двох хорах, вписалися в члени цього нового хору. Немов в улию пчіл, брєніла пісня в школі що-вечора і в короткому часі наш хор був готовий до попису на сцені.

В порозумінні з проводом обох організацій було вирішено дати концерт в пам'ять Тараса Шевченка в Католицькій Народній Домі.

Коли прийшов день концерту, то зала Народного Дому була переповнена, бо такого спільного — святкового концерту ще там не було. По відсіванні "Заповіту" виголосив розумне вступне слово покійний Василь Федун, поступовий фармер і бувший колись посол до албертійського парламенту, а десь в середині програми виступив зі своїм святочним рефератом о. Ніль Саварин, теперішній Єпископ. І дійсно, реферат о. Саварина не тільки був глибокий змістом, але й виголошений так по містечки, що публіка була не лише зачарована, але прямо з'електризована цією промовою. Всім було приємно почути, що Шевченко—це представник усієї України, минулої і сучасної, виразник терпіння і змагань. Бо Шевченко був не тільки нашим найбільшим поетом, але й великим християнином і пророком, якого ім'я є нерозривно зв'язане з усіми змаганнями українського народу, — національними, культурними, політичними й моральними. Дух Шевченка житиме вічно в українським народі.

Підбадьорені успіхом Шевченківського концерту, всі співаки відносилися одні до одних із ще більшою взаємною прихильністю і толерантною й опісля кілька-кратно виступали на сцені Народного Дому на спільних імпрезах. А коли в 1939 р. Б.У.К. скликав свої перші окружні з'їзди в околиці Краків і Делф, то цей хор виступав на сцені з мистецькою частиною, як одна християнська родина. Це

Obituary

Від редакції: Понижчий нарис зпід пера автора Мирона Чорнія був поміщений в місячнику "СТЕТ", органі студентів албертійського університету за січень, 1950 р., який опісля передрукували були едмонтонські "Українські Вісті" в числі 5. з січня 31. 1950.

Тому, що нарис цей і сьогодні не втратив своєї вартості, дозволяємо собі передрукувати за "Українськими Вістями" в надії, що українська молодь знайде в ньому цікаве й вдовольняє читання).

Old man Stephanovich sat in the sun on the "prispa" in front of his house. Occasional gusts of the spring wind played with strands of his fine white hair.

The mischievous spring breezes jested with the wispy smoke, making it puff out now from one end, now from the other, of the blue-black T pipe chimney which surmounted the "gingerbread" house. The breezes came sweeping up the little hillock upon which the house very squarely stood, they brushed over the bright green blades of grass like fingers of a giant hand passing through a head of closely cropped hair, then rustled aimlessly through the seared straw of the faded brown "streekha (thatch) like a grey mouse sampering excitedly through crackling bullrushes. Light whiffs of wind sped noisily amidst the newly budded leaves of the great poplar and shook the slender branches of the willows clustered near the house. The breezes scampered heedlessly about the grassy hillock startling the trees and the grass and the "streekha". Only the gingerbread house and Old Man Stephanovich remained unperturbed.

The house stood as it had done every spring for forty years. Whitewashed and thatched, it fitted into the grassy hill as a yellow-crowned daisy fits into a green meadow. There it stood — a green door chaperoned by two green framed, fourpaned windows set in an expanse of white wall, its whiteness sparkling against the green background of trees, the weather beaten, orange-brown "streekha" looking less drab when framed by the blue spring

(Спомини — докінчення зі ст. 13)

був приклад гідний до наслідування.

Можна було б навести багато таких споминів, але здається, не дозволяє місце у цьому журналі поза інші матеріали.

Ціллю писання цих споминів є, що б пригадати читачеві, що ідейні та великі люди живуть і умирають, але їхні ідеї та добрі діла стають ідеалом для других, та вічно живуть в пам'яті живих людей. А ідеал, це наче ті зорі на небі. Їх неможливо торкнутись, однак вони ведуть нас на шляху життя так як ведуть зорі моряків на морі до певної пристані.

Дмитро Прокопюк.

sky, the hard form of the T-pipe chimney momentarily outlined against the fleecy softness of a white cloud, a wisp of blue-grey smoke curling aimlessly toward the heavens. There the house stood: beautiful — and practical. For all around the walls, from the ground up as big as a goose could reach, and higher than a chicken could peck, ran a broad coat of brown clay which could not be scarred as whitewash could by marauding barnyard fowl. Lower still, running right around the house as a protection against the scratching and burrowing of restless cats and dogs, was a low mound of earth — the "prispa".

Old Man Stephanovitch sat in the sun on the "prispa" in front of his house as he had done every fine spring day for the past five years. He had his curved pipe in his mouth; his cane lay beside him. He sat on the "prispa", toil-worn shoulders hunched over, white-crowned head nodding, eyes attentive in his tanned, care-lined face. In his scarred and calloused hands he held a well-worn book. His mighty moustache twitched as he read, moving his lips. Every fine spring day for five years now, ever since he had rented his land and stopped working, Old Man Stephanovich had sat in the sun and read.

He loved to read. He had read the few books at his disposal over and over. Yet as a boy in the old country, he had been unable to read because he had never gone to school.

"I didn't learn to read and write until I was married", he used to say. "It was because a villager laughed when, after our marriage, I was unable to sign the church register, that I swore I would learn to read and write. Oh, how I studied at nights! But it was worth it." When the dam of illiteracy had been broken, the old man's pursuit of knowledge flowed unbounded. Whenever he had time, he read. But whereas formerly he had been able to read only during spare moments, he could now sit in the sun on the "prispa" and read all day.

And when people marvelled at his accomplishments, Old Man Stephanovich would say, "Scho ya! looch-e spomyanit Shevchenko — What of me! Better to speak of Shevchenko, Ukraine's greatest poet. Here was a man! He was a serf, a slave until he was twenty four. An orphan, whose mother died when he was an infant and whose father had felt the whips of the lord's men. A man who spent twelve of his forty seven years in prisons and Siberia. Yet this man made himself one of the greatest poets of the Slavonic world".

The old man would bow his head and silently trace meaningless figures in the dust with the end of his cane. Then suddenly he would raise his head. "But how many of our children know of Shevchenko? How many know of the people he stood for? How many know of the people he speaks of? We have come to a country where we have at last found homes and freedom — and our children are forgetting their ancestors who fought and worked for

centuries to keep their little piece of land. They forget that we have a history and a culture. They forget that our broad steppes were the barriers between the hordes of the east and the civilization of western Europe. This country gave us land and homes — we will die without giving it anything”

The old man would ponder in such a vein for days, and always he would eventually turn to his wife and say, “Mary, I am glad our son is not ashamed of his people.”

“John is a good son,” Mary would say. Her eyes would grow sad. “But it has been a long time since we have seen him.”

“Toronto is far, Mary, and lawyers are always so busy. Give him time. He’ll come. Besides, he has a family of his own to look after now. The baby must be quite a lad now. Oh, if our grandson were only here! I could tell him such stories.” Always, their conversation about their son ended with the old man saying, “Oh, if our grandson were here!”

The children walking past from school often saw Old Man Stephanovitch sitting on the “prispa”. Some times they stopped to talk to him. Then the old man would give them candy (he always had candy for the children), and he would tell them stories.

Oh, the “kazkih” (stories) the old man knew! He would tell them “kazkih” that none of them had ever heard before—all about “Lys Mikita” (Mikita, the fox) who always outwitted Brisko, the dog. And the story of the cat and the rooster who decided to live together, and how the wily fox kidnapped the rooster, and then how the cat took his fiddle, a mallet, and an embroidered knapsack and went to rescue his friend. Oh, the old man could tell “kazkih”! But the children could not often stay to hear him. Reluctantly they passed by the gate, hurrying, because their parents had ordered them to “come straight home after school”. And the old man, watching his youthful friends hurrying by, would shake his head and say, “Oh, if my grandson were here! I could talk to him all day long.”

And thus Old Man Stephanovitch would sit on the “prispa” and read, and think, and dream. As the sun rose high in the sky and moved across the heavens, so the old man would move along the side of the house ’till in the evening he reached the west wall where he would sit, watching the sun go down. Sometime he would sit just watching the sun, and sometimes he would sing.

Old Man Stephanovitch loved to sing. When one of his musical moods came upon him, he was transformed. He would throw out his barrel chest. Then his rich, powerful tenor would flow out on the evening air, and neighbours’ children two or three miles away would run into their houses calling “Mother, Old Man Stephanovitch is singing tonight.” And all neighbours agreed that the old man had a splendid voice.

“Ah, you should have heard me when I was young!” the old man would say. “If you had heard the men’s choir in our village! We couldn’t sing in the village hall for fear the walls would come down. So on Sunday evening we would gather outside to sing. They used to hear us at Snyatyn, six miles away.”

The old man would pause for a moment. “Young people don’t sing as we used to. Oh, they have good voices. But they sing songs that will never last, songs that come and go like the months of the year. Ours were the songs of a people. You need more than a good voice to sing a song. You have to have it in here,” he would say, tapping his breast. “You have to sing from the heart.”

Sometimes the old man would grow sad. “The young people don’t sing our songs any more.” he would say. “Our songs that tell the history of a people. Songs which are as beautiful as the Ukraine, as impressive as the steppes, as glorious as the Cossacks, and as sad as the lonely maidens they speak of. Songs which the “Kobzars” (the bards) sang for hundreds of years — and they are being forgotten”. And neighbours often heard his sigh, “If only my grandson were here! How I would like to teach him our songs!”

There were three songs which Old Man Stephanovitch sang with more feeling than any others. When he was happy, he would sing, “Oy Pid Hayem Hayem” — a song about young people dancing in the orchard. The powerful tenor voice would flipantly cast the jolly notes into the air to dance and frolic among the hills until worn and exhausted they faded into silence. Then the faces of those who heard him brightened and even the sunset seemed to be cheerier.

But when the old man felt thoughtful and melancholy, the neighbours heard another song. Then the words of Shevchenko, set to music, drifted over the evening air, to tell of the Dnieper roaring and moaning, of elm trees creaking in the wind, and of a moon which appeared and disappeared between ominous clouds like a boat that rises and falls on the waves of a stormy sea.

But it was when Old Man Stephanovitch was sad that his song was most moving. It was not often that people heard it, for the old man was seldom sad. But when he was, the words of the ballad of “Stenka Razin” would float hauntingly through the air. The slow, moving words seemed to wander among the hills, sad and lonely, far from their native land, telling of the Cossack Stenka Razi and his painted galleys boldly sweeping up the Volga. The haunting notes seemed to echo mournfully along the winding valleys, sobbing out their story of the Persian princess who was thrown overboard by Razin to prevent dissension among the Cossacks. And when the last note died out, the neighbours would look at each other and say “The Old Man will not sleep easily tonight.”

ПОЯСНЕННЯ

One night Old Man Stephanovitch sat on the "prispa" on the west side of the house. His shoulders were thrown back, his head was erect. His rich voice reached for the succeeding higher notes of "Oy Pid Hayem, Hayem". Alex Harasim, bringing in a pail of water for his wife said, "Old Man Stephanovitch sounds happier tonight than I've ever heard him. I wonder what he's so happy about?"

"Haven't you heard?" his wife replied. "His son is coming to visit him with his family. He's expecting him tomorrow."

"It's about time!" muttered Alex. "The Old Man worked for years to put John through the University and the boy hasn't come to see his father even once in nine years"

But Old Man Stephanovitch, lying helpless in his bed, found his thoughts going from his son to his daughter-in-law and always stopping with his grandson. What fun he and the boy would have together! He was eight years old now — old enough to be interested in "kazkih" and tales of the Cossacks and little songs. They might even stay two months! Then he and the boy would get to be real friends — and afterwards wouldn't they just give the mailman something to do! All night he tossed about in his bed. The next day he wandered about restlessly until a car drove into the yard. Excited, he and his wife ran to meet it.

The son, the daughter-in-law, the grandson stepped out of the car. The greetings were those of people long parted — a mixture of joy and tears, sobs and laughter, happiness and anxiety.

"Ah, children," said the old man, "it's so good to see you again after all these years." They shook hands and kissed, then embraced and kissed again.

The little boy stood by, bewildered. The old man turned toward him, arms outstretched, "Vnoochko moy! Khodih do Deeda! Khodih do Deeda sinkoo! (My little grandson, Come to your grandfather, my boy!)" There were tears in the old man's eyes.

The boy did not move.

Ne vstydaysia ditinoo! Khodih do Deeda! (Do not be shy, son! Come to grandfather).

The boy stood motionless.

Old Man Stephanovich heard his son's voice, hesitatingly confused. "Father, Johnny cannot speak the language. We thought it would be best for him"

The old man stood dazed. Slowly he bent down, picked up the boy in his arms, and held him close. For some time he did not speak. Then his eyes

brightened and he asked anxiously, "You'll be staying a while — a month, two maybe."

"No father," the son's wife answered. "We can stay only for a week. John has to be back for a convention in three weeks' time—and we promised some friends we'd stop in on the way home."

"Yes, "Yes". The very wrinkles seemed to deepen in the old man's face. He sighed, and his voice

Не тільки здогадуємося, що читачам "Українського Піоніра" вже "очі продивилися" за другим числом, але вже й листи приходять до редакції із запитом: — "Що сталося, що я не одержав Піоніра за місяць лютий? . . . Деякі питають: "Чи ще виходить "Піонір", чи вже пішов туди, куди всі піоніри починають відходити, звідкілля вже немає повороття?" . . .

Отже коротко, але ясно: "У.П." за місяць лютий — не вийшов, бо помимо найліпших інтенцій видати журнал за той місяць, — не було можливості.

Друкарня в якій редактор працює — у Лекомб — була так перевантажена ріжними друкарськими роботами, особливо друкування фінансових звітів для муніципалів, що редактор-видавець цього журналу мусів робити суботами, тому не було можливості їхати до Едмонтону набирати журнал, і "Український Піонір" — хоч-не-хоч мусів за той місяць піти в "переліг".

Та передплатники на пропущені того числа нічого не тратять, бо матеріяли, що мали бути поміщені в тому місяці не стратили своєї вартості і у числі за березень, а друге знова, не понесуть шкоди і в грошах, бо передплату числимо від чисел, а не від місяців. Хто має передплачених три числа, дістане їх три, хоч інколи з деяким опізненням.

Ще одне пояснення:

Немаємо потреби закривати тієї дійсності, що умовини в яких доводиться видавати цей журнал, показали на практиці куди труднішими, ніж їх мож було предвидіти.

Поза свою щоденну працю в англійській друкарні на "насушний" замало лишається часу приготувати до журналу матеріяли, їздити до Едмонтону набирати, коректувати, вязати в сторінки до преси і т. і., що є майже понад сили одного чоловіка. Тому робимо

was gentle. Come, let us go into the house."

"Yes," echoed his wife, "let us go in."

No one heard Old Man Stephanovitch sing all that week. But the next Monday, just as the sun balanced on the evening horizon, the neighbours heard his last song. It was the ballad of Stenka Razin echoing among the hills more sadly and more mournfully than they had ever heard it before. And as the song reached them, some of them felt the wind freshen, and looked into the west to see a host of clouds, brilliantly colored by the setting sun, racing toward them across the deep blue of the sky like Stenka Razin's painted galleys. The wind grew stronger and stronger, and some men thought the Old Man's song died out as the cries of the Persian Princess might have done when Razin threw her into the Volga.

старання віддати журнал до друкування ко-
трійсь друкарні на контракт, а покищо ми зму-
шені зменшити його об'єм із 24 сторінок до
16 сторінок. Як малій дитині, приходить-
ся журналові вперед "рачкувати" . . .

З постановою видавати його через якийсь
час на 16 сторінок, заходить потреба й змінити
ціну за примірник із 35ц. до 25ц., а передпла-
ту із долара за три числа, на чотири числа за
долара.

Треба робити так як мож, бо не мож ро-
бити так, як бажається!

Редакція "У.П."

МАТИ ВСІХ КВОЛИХ

О, Канадо! Країно марева див . . .
На водах, у лісі і доступних горах —
На широких прерах безмежних всіх нив . . .
Ти дала життя — в усіх просторах.

Ти пригорнула всі народи світа—
З далеких країн . . . серцями кволі —
Будь слави чину, за Твої ворота,
За всі багатства і силу волі.

Ти вийшла на сторожу прав народу
І дала світло в темряві блукань
Всі горді багатства . . . Твою свободу —
Ти правдива Мати кволих, всіх зітхань.

Всі сили стануть, за Тебе в слухний змаг,
За Твої землі, з ворогами волі
Будь повита слави в розвитий Твій стяг
І сильна між народами Твоєї волі.

ДАМ'ЯН Г. Г.

Едмонтон, 26. березня, 1949 р.

КОЛИ БАЖАЄТЕ

Продати або купити хату, ферму чи
інші реальності, або заасекурувати
майно від вогню —

удавайтеся до:

FERBEY AGENCY

Real Estate, Loans, Insurance

10604 — 97 Street
Phone 20786

Edmonton, Alta.
Res. 75823

ПЕРЕБУДОВАНИЙ ТА МОДЕРНО ВЛАШТОВАНИЙ РЕСТОРАН

Поручає смачні канадійські та староукрає-
ві європейські страви. — Ввічлива обслуга.
Запрошуємо наших старих і нових косту-
мерів до відновленого ресторану.

PURITAN CAFE

10367 — 97 St. Phone 22991 Edmonton, Alta.

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД "У.П." ЗЛОЖИЛИ:

Іван Солянич, Едмонтон	\$10.00
Семен І. Головач, Едмонтон,	10.00
Дмитро Стручинський, Ванкувер	10.00
Н. В. Гавишчук, Смоки Лейк,	6.00
Гр. Топольницький, Едмонтон	2.00
Володимир Купченко, Бассано, Альта.,	2.00
Іван Гуменюк, Вілловдейл, Онт.	2.00
Н. Н. — Ванкувер,	1.00
Марія Бзова, Ройкрофт	1.00
Н. Н. — Едмонтон	1.00
Степан Романюк, Едмонтон	1.00
Федор Юрків, Радвей,	1.00

РАЗОМ — \$47.00

Щира подяка всім жертводавцям, та закликаємо до
дальших жертв на Пресовий Фонд, щоби скріпити
журнал матеріально й дати видавництву змогу успішно
виконувати ті завдання для яких його основано.

Видавництво "У.П."

СПРАВКА ПОХИБОК

Коли окладинки нашого журналу були
уже видруковані, доглянули ми, що на першій
сторінці окладинки вкралась немила помилка,
іменно на самій долинці з лівого боку є число
1914, а повинно бути 1814, для означення ро-
ку уродин Тараса Шевченка.

Знова у рядку третім слова—"Поки з неба
сонце сяє" повинно бути: **Поки сонце з неба
сяє.**

УКРАЇНСЬКИЙ ПІОНІР

Місячний журнал присвячений оглядові
українського життя в Канаді
ТОМА ТОМАШЕВСЬКИЙ
Редактор-Видавець

Адреса: **THE UKRAINIAN PIONEER**
P. O. Box 756 — Lacombe, Alberta.

Передплата \$1.00 за 4 числа — Поодинокое число 25ц.

THE UKRAINIAN PIONEER

Ukrainian Monthly Magazine
MARCH, 1955 EDITION

Thos. Tomashavsky—Publisher-Editor

Вітаємо і бажаємо добрих успіхів

"Українському Піонірові"

Rony's Coffee Shop

10657 Jasper Ave. Phone 24651 Edmonton
Смачні страви. Ввічлива обслуга
ВОЛОДИМИР БАТИЦЬКИЙ, власитель

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

в Едмонтоні, продає книжки різного змісту, грамофони й грамофонові плити, телевізії, музичні інструменти і всі прибори до них; старокраєві нитки до вишивання й канви. Австрійські коси, серпи, сапи і г. п. Ілюстровані каталоги від книжок, грамофонових плит, або стінних календарів, шлемо безплатно на бажання. Пишіть:

UKRAINIAN BOOK STORE

10348 — 101 Street Edmonton, Alberta,

Ross Plumbing & Heating

10316—96 St. Phone 26721 Edmonton, Alta.

Вкладаємо водопроводи, парові і газові огрівачі і форнеси так в місті як і на кольонії

ВИРОБЛЯЄМО ВСЕ ЩО ВХОДИТЬ
В ОБСЯГ БЛЯХАРСТВА

Н. ШПАЧИНСЬКИЙ, Властитель

Спеціалізуємось у вироблюванні портретів, Весільних Фотографій, Копійовання, Викінчування фільмів, Знавці кольорованя

Alderson Photo Studio

10269 — 97 St. Phone 22829 Edmonton, Alberta

Властитель ІВАН ЮРКІВ.

ВЛОМИ І КРАДЕЖІ ЗРОСТАЮТЬ! ЧИ ВИ ЗАБЕЗПЕЧЕНІ?

Вломи і крадежі по крамницях та приватних домах в Едмонтоні зростають з кожним тижнем. Пропадає тяжко запрацьоване майно. Ви можете заасекурувати товар у крамниці, або хатні речі й одіж від крадежу — за малою оплатою.

Звертайтесь телефонічно або особисто до АГЕНЦІЇ ІВАНА ІСАЇВА — 9 років вогневої асекураційної практики для Ваших услуг!

JOHN ESAIW AGENCY

Real Estate — Insurance

Magee Bldg. 10120 100 A St. — Phone 27218 — Edmonton

